

Cristina MODREANU

Pe marginea unei întâlniri provocate și a unui spectacol ratat

Scriu aceste rânduri, recunosc, dintr-o mare frustrare. Ea a fost provocată de o discuție propusă în luna mai de direcția Teatrului „Nottara”, care a invitat colaboratori ai teatrului, trupa acestuia și pe cronicari la o dezbatere. Inițial am înțeles, la telefon, că ar fi vorba despre o discuție aplicată strict asupra teatrului care făcea invitația, dar, la fața locului s-a dovedit că se dorea, de fapt, o referire generală, la teme generale, ținând de teatrul românesc în general. „Nu suntem bolnavi, nu vrem să mergem la doctor”, a replicat directorul Mircea Diaconu, la un moment dat, unui foarte respectabil cronicar care îl întreba, pe bună dreptate, pentru ce anume fusese invitat, concret, la această întâlnire. Mărturisesc deschis că, din acel moment, nici eu n-am mai înțeles exact care era rostul întâlnirii. Mi-a plăcut foarte mult ideea, am simțit în ea o deschidere sinceră către părerile noastre, către puncte de vedere, prin forța lucrurilor, diferite, o nevoie a trupei de consultare și de confruntare a propriilor convingeri. Am crezut pe deplin în buna-credință a acestei încercări.

Frustrarea de care vorbeam la început ține de faptul că aceste așteptări ale mele – e posibil să fi fost exagerate, e o tendință pe care cu greu mi-o reprim – au fost spulberate. Și nu știu cât de clar am reușit eu să explic – în toiul unei dispute destul de aprinse – care mi se pare a fi, din punct de vedere artistic, starea repertoriului de la „Nottara”.

E foarte greu ca atunci când te duci în casa cuiva, invitat fiind acolo chiar de gazdă, să te apuci să-i faci reproșuri pentru cum și-a aranjat locuința, ce cărți are în bibliotecă sau la ce filme vrea să se uite. Nu, nu e greu, este imposibil, bunul-simț îți interzice așa ceva. Numai că noi ne aflăm într-o casă deschisă tuturor, un loc unde cărțile din bibliotecă – pentru a continua comparația – pot fi și sunt împrumutate și citite de oricine, iar gazda are o mare responsabilitate tocmai din această cauză. O actriță foarte cunoscută amintea cronicarilor, cu acest prilej, „să scrie despre artiști cu dragoste”. Eu cred că cel mai mare semn de iubire față de cineva este să-i spui cât se poate de direct și fără „îndulcirii” ceea ce crezi despre ceea ce face. Nu văd cum poți să te mai uiți în ochii unui om pe care l-ai mințit „din dragoste”, nu văd cum te poți simți altfel decât vinovat față de cineva pe care l-ai indus în eroare și care, poate, chiar a crezut că merge pe drumul cel bun din cauza lipsei tale de curaj.

Așa încât o spun cu iubire: nu cred că direcția în care merge Teatrul „Nottara” în ultimele două stagioni este cea bună. Și voi detalia de ce, așa cum n-am putut să o fac pe deplin la fața locului. Directorul acestui teatru, Mircea Diaconu, a introdus în discuția cu pricina câteva concepte care ar putea suna foarte bine – „o nouă reteatralizare a teatrului”, „reîntoarcerea la actor”, „bucuria publicului”. Toate aceste sintagme, pe care sper că le-am reținut exact, ca să nu fiu bănuită de cine știe ce manipulare a cuvintelor, sunt foarte valabile cu condiția ca în spatele lor să nu se ascundă, așa cum mi se apre că se întâmplă în acest caz, o lipsă acută de direcție. Pot să fiu sau să nu fiu de acord cu gustul pentru teatru al dlui Diaconu – s-a dovedit, de altfel, că nici nu suntem de acord – dar trebuie să fie limpede, când privești repertoriul acestor două stagioni : 1) în ce direcție se îndreaptă acest

Alexandru REPAN

Foto: Robert David

teatru, care este estetica pe care o propune el spectatorilor și 2) în ce măsură a reușit acest teatru să ducă la bun sfârșit ceea ce și-a propus. Asta înseamnă alegeri de repertoriu în concordanță cu o direcție artistică ce se vrea urmată – repet, indiferent ce presupune ea (teatru de bulevard, telenovele teatrale, musical, teatru de avangardă, dramaturgie contemporană sau combinații ale acestora, în proporțiile dorite de inițiatori) – și performanță în genul respectiv.

Am avut de-atâtea ori impresia că vorbele ne trădează în timpul acestei discuții, sau că noi le lăsăm, dacă nu chiar le împingem spre asta, forțându-le înțelesurile. Am avut senzația că știm cu toții despre ce ar fi trebuit, de fapt, să vorbim și m-a înspăimântat felul în care mai toată lumea a ocolit aceste subiecte. Nu cred că acești oameni au provocat această discuție degeaba sau ca să ne spună ce minunat e totul la „Nottara”. Din păcate, cu toate că au existat, de cele mai multe ori, premisele unor reușite, spectacolele de la „Nottara” sunt departe de ceea ce ar fi trebuit să fie. E simplu să mi se dea contraargumente, să mi se spună, cum s-a întâmplat, că trupa de aici n-are nevoie de regizori prea creativi, ca Silviu Purcărete, în regia căruia Mircea Diaconu a declarat că n-ar juca niciodată (oricine are dreptul, la urma urmei, să-și recunoască limitele). Numai că e banal să dai vina pe context, pe problemele sociale, pe datele fixe impuse pentru ieșirea premierelor, pe tranziție (de la o trupă la alta, de la un director la altul). Vine o vreme când se adună niște titluri în repertoriu și când începi să înțelegi că nu mai e vorba de accidente, ci de altceva. La Teatrul „Nottara” se muncește foarte mult, asta se vede cu ochiul liber, publicul, ni s-a spus, vine în număr foarte mare, atunci care e problema? Chiar dacă nu poate fi încă exact diagnosticată o boală, ea există și produce spectacole malformate, care vor sfârși prin a îndepărta și publicul.

Hiba vine din lipsa de pasiune, de credință, de implicare a creatorilor ce participă la realizarea unora dintre spectacolele care au ieșit la public în ultimul timp. Ultimul pe care l-am văzut, *Jocul dragostei și al morții*, în regia lui Lucian Giurchescu, nu avea nici una dintre calitățile mai sus pomenite, ca să nu mai spunem că nu erau deloc limpezi motivațiile acestei alegeri repertoriale. Până când vom fi cobaii unor asemenea experimente ratate din start, care consumă energie, bani, timp și se nasc moarte? E un lucru ce poate fi prevăzut încă de la început de „manageri”, cu condiția ca aceștia să fie trași de mânecă de ordonatorul de credit, pe criterii juste, nu din tot soiul de toane, uneori cu iz politic, alteori cu parfum de frustrare personală acută.

Poate așa s-ar putea evita situații absolut jenante în care actorii nu-și cunosc textul, la câteva săptămâni de la premieră, sufleurul auzindu-se din sală, dar nefăcând față la lipsa de concentrare de pe scenă. Am trăit momente de stupoare la reprezentarea cu *Jocul dragostei și al morții*, motivele fiindu-mi aruncate unul după altul: lipsa de sens a alegerii acestui text, vizând Revoluția Franceză, greșelile flagrante de distribuție, lipsa unor relații între personaje care ar fi trebuit să fie marcate de sentimente profunde, răvășitoare. Cum se poate construi așa ceva între două personaje separate ca apa și uleiul – din cauza interpretărilor lor: Alexandru George (de a cărui deplină luciditate în seara respectivă mă îndoiesc profund) și Diana Lupescu, rămasă la suprafața trăirilor personajului său și departe de tumultul iubirii pe care ar trebui să-l sugereze. Cum să nu te apuce râsul când vezi că așa-zisul îndrăgostit e mai fascinat de puiul pe care i-l pune iubita în față decât de femeie, iar elanurile lor amoroase sunt întrerupte de intervențiile desperate ale sufleurului, care îl ajută pe interpret să-și afirme iubirea? Îngrozitoare lipsă de profesionalism și de respect pentru public, un stadiu incipient de manifestare artistică pe care nu-l mai poți vedea, de exemplu, nici pe scena

Studioului „Casandra”, unde spectacolele măcar se nasc din nevoia autentică de a spune ceva.

Singurul actor din scenă este Alexandru Repan, al cărui monolog despre ședința Comitetului Revoluționar te face parcă să zărești toată adunarea evocată, chiar dacă tot departe rămâi de ea, prin firea lucrurilor. De altfel, ritmul cade brusc de câte ori celelalte voci intră în dialog cu el, iar restul interpreților nu reușesc să determine spectatorul să intre de partea lor, în convenție. Te întrebi tot timpul ce anume vor să ne comunice aceste personaje, care sunt similitudinile dintre ele și noi, ce relevanță au frământările lor atât de prost jucate? Să fie oare atât de naivi creatorii spectacolului încât să-și imagineze că cele câteva replici de la început, în care nobilii se plâng de lipsurile cauzate de starea de insurgență a întregii societăți franceze, ar putea să mai stârnescă vreo tresărire celor care au prins vremuri similare în timpul comunismului, prin replici de genul „se va băga faină” sau dileme ca „ce e mai groaznic, foamea sau frigul?”. Formula de adresare directă către public, care se vrea element al unui „teatru-manifest” îi pune pe actori în situația de observatori neimplicați, patetici, ce fac pedagogie arătând cu degetul, în modul cel mai păgubos. E o construcție nedramatică, antiteatrală, scenele cu ceva coerență sunt întrerupte de accesele didacticiste care rup ritmul spectacolului.

Iată simptomele bolii: nu alegerea genului contează aici, ci felul în care acesta este slujit, finisarea profesionistă a spectacolului lipsește aici cu desăvârșire, lucru cu totul nepermis într-un teatru profesionist, iar gradul de participare al actorilor este aproape egal cu zero.

Chiar dacă nu doctorul poate repara așa ceva, o rezolvare ar fi timpul să se caute.

Teatrul Nottara – Jocul dragostei și al morții de Romain Rolland. Regia și versiunea scenică: Lucian Giurchescu. Decorul: Puiu Antemir; costumele: Mirela Trăistaru; muzica: George Marcu; coregrafia: Roxana Colceag. Cu: Alexandru Repan, Diana Lupescu, George Alexandru, Ruxandra Sireteanu, Cristian Șofron, Ada Navrot, Ion Siminie, Gabriela Crișu, Daniel Popescu / Rareș Stoica.

Constantin PARASCHIVESCU

VOCI – uneori întrupate

Teatrul vocilor e cel mai radiofonic. Care împlinește – sau nu – vocile propriilor lecturi singulare cu accente și efecte sonore, care valorifică ideile cuvântului, tăcerile, cu nuanțe noi, freamăt și emoție. În această privință, Teatrul Național Radiofonic a câștigat în ultimul timp în acuratețe și expresivitate modernă, plâsmuind din articulațiile vocilor și decorul sonor veritabile „imagini” dramatice ale subiectelor, iar în selectarea lor, opțiuni mai riguroase, de referință. Clasici universali au dobândit savoare originală prin versiunile lui: Costin Tuchilă (adaptare) și Cristian Munteanu (revenit la pupitrul regizoral pe care l-a onorat patru decenii) – *Adunarea femeilor* de Aristofan (cu Mariana Mihaș, Coca Bloos, Gabriela Popescu); Dan Puican (sărbătorit în 6 martie 2003 pentru 70 de ani de viață și 40 de activitate) – *Nevestele vesele din Windsor* de William Shakespeare (cu un Falstaff pe care am vrea să-l vedem și pe scenă, Alexandru Arșinel). Contemporani români se bucură de prețuire, când textele lor dezbat probleme reale – fie de natură dramatică a demnității în credință și istorie (Dan Tărchilă, *Brâncoveanu*, cu Constantin Codrescu, regia Constantin Dinischiotu), fie de cea